

Lingvistická archeologie Střední Asie (na příkladu Tádžikistánu)

Jaké jsou možnosti poznání jazykové prehistorie území dnešního Tádžikistánu?

- východoíránské pamírské jazyky a jagnóbština, (jiho)západoíránská tádžičtina
- bohatý nářeční materiál
- doložená tádžická nářečí, která nahradila starší jazyk
- jazykový substrát – lokální či obecný vykazující východoíránské rysy (toponymika, místně specifická terminologie aj.)
 - o relevance a rozsah dat?

Paradigmatické ukotvení

- pražský × kodaňský kroužek?

Jak lze rozpoznat jazykový substrát?

- metody srovnávací jazykovědy – porovnávání jednotlivých slov na základě vnější i vnitřní morfologické a fonologické analýzy (zdánlivá × reálná podobnost, lidová etymologie) {*behtar* × *bodry* × *better* :: *duxtar* ~ *dcera* ~ *daughter* :: *se* ~ *tři* ~ *three*}
- substrát × adstrát × superstrát
- oblasti Horního Zaráfšónu, Vandže a Darvózu (?) s doloženými stopami substrátu/s blízkce příbuzným jazykem sousedícím s lokálním dialektem
- relevance dat – je dost zpracovaného/„existujícího“ množství materiálu k relevantní studii jazykové prehistorie
- vnitřní stratifikace dat – poskytují zkoumaná data stejnou lingvochronologickou informaci? lze sledovat postup superstrátového jazyka? vypovídající hodnota jednotlivých vrstev pro interpretaci správných dat {*Šūynān* × *Xuŷnūn* × ^{hora} *Sighinan*}
- metodologické uchopení zakotvení na některých principech teoretické archeologie (vhodné pro lingvistiku, když archeologie výslovně vyřazuje jazykový materiál z předmětu svého studia)

Výzkumná rizika

- nutnost terénního výzkumu
- otázka vhodnosti výzkumu (citlivé téma v rámci snahy o zachování pamírských jazyků a jagnóbštiny a reálné × deklarované politické podpory těchto jazyků; dialekt × status spisovného jazyka; problémy separatismu ~ vyrovnání se s křivkami sovětské éry či občanské války – přesídlení Jagnóbců, genocida v Gharmu apod.)
- aktuálnost tématu – inovativnost {kde?}; přehledová práce/hodnotící výzkum {koho? za jaké období?}; originalita tématu
- šířka tématu – (Střední Asie ×) celý Tádžikistán × konkrétní (mikro)region – hloubka analyzovaných dat / tematický fokus {makro- × mikrotoponymie / pokrytí}

daty} – relevance zvoleného tématu {centrální Pamír × Fergana × Džirgatól ×
Vandž}